

UPPFÖLJNING AV RAMVATTENDIREKTIVET

**Försämringsförbudet i praxis och dess
betydelse för verksamhetsutövare**

SweWater Summit 2025

Sascha Andersson och Jorunn Sjölund Jurado, Magnusson Advokatbyrå

”FÖRSÄMRINGSFÖRBUDET”

”Försämringsförbudet”

Artikel 4, Ramvattendirektivet (Direktiv 2000/60/EG)

- Medlemsstaterna ska **förebygga en försämring av statusen** för yt- och grundvattenförekomster

5 kap. 4 § miljöbalken (1998:808)

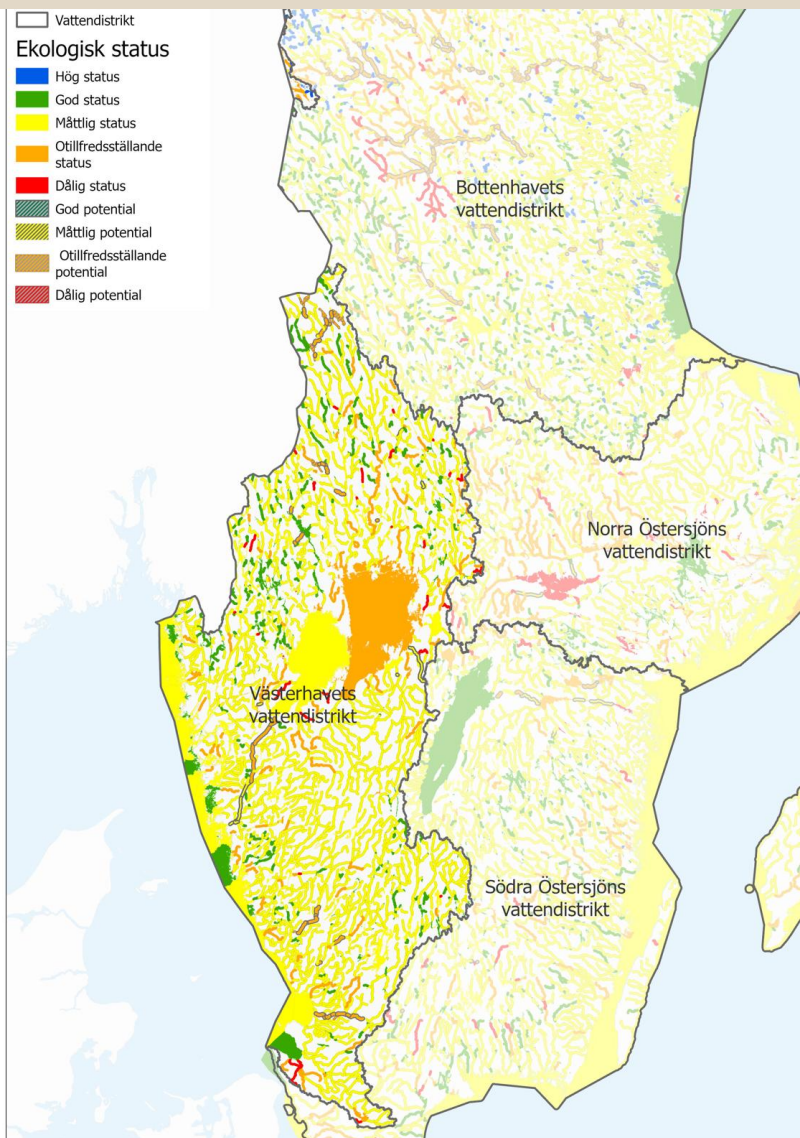
- Verksamheter eller åtgärder **får inte tillåtas** om de medför en otillåten försämring eller äventyrar möjligheten att nå MKN
- Nödvändiga villkor för att säkerställa detta (i tillstånd m.m.)
- ”Stoppregel”

Undantag från ”försämringsförbudet”

- Artikel 4.7, Ramvattendirektivet (Direktiv 2000/60/EG)
- De svenska undantagen finns i 4 kap. 11-12 §§ Vattenförvaltningsförordningen (2004:660)
 - Försämring av fysisk karaktär i ytvatten eller när nivån i grundvatten påverkas, **eller**
 - Annan statusförsämring för ytvattenförekomst - enbart försämring från hög till god status, annars **totalt** förbud, **samt**
 - Motiveras av allmänintresse av större vikt eller fördelar för människors hälsa m.m. som uppväger nackdelarna med en statussänkning,
 - Syftet med verksamheten inte möjligt att uppfylla på annat sätt som är väsentligt bättre för miljön (tekniska skäl eller orimliga kostnader), och
 - Alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna

Vattenstatus i Västerhavets vattendistrikt

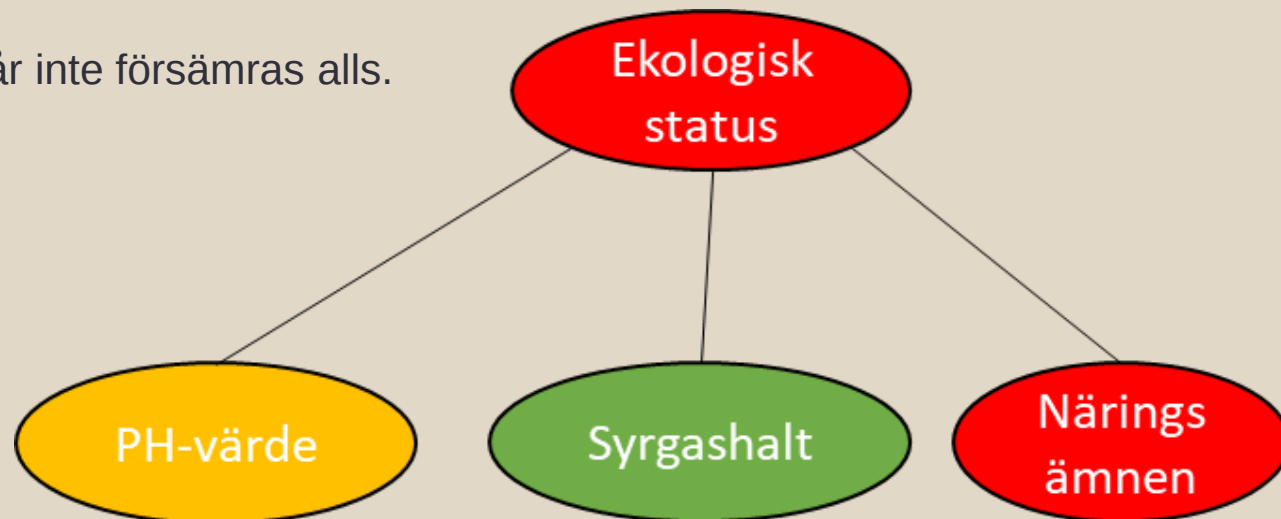
Länsstyrelsen
Västra Götaland

EU-DOMSTOLENS PRAXIS

Weserdomen (mål C-461/13)

2015-07-01

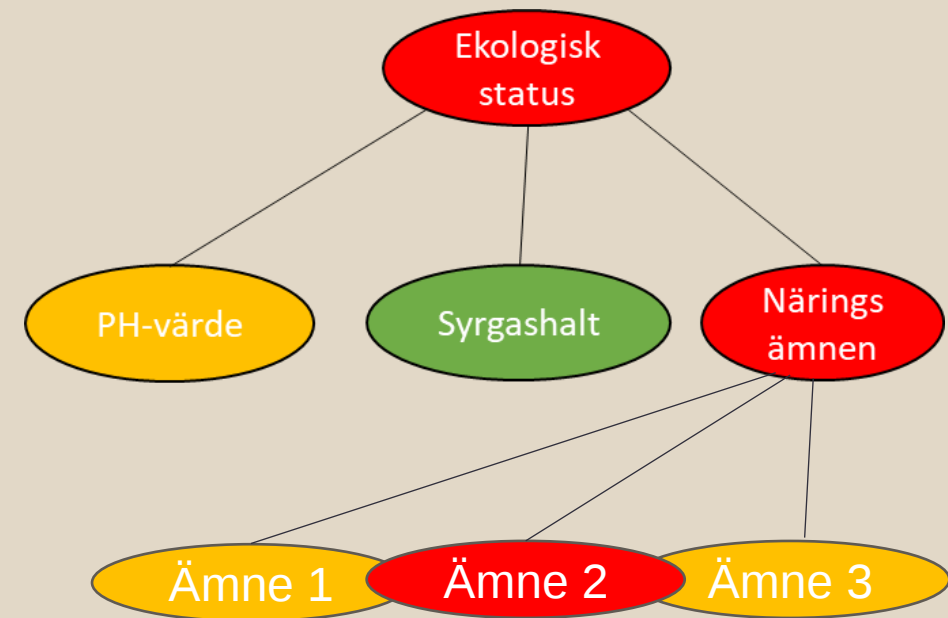
- Varje försämring av en vattenförekomst utgör hinder
- Försämring föreligger om:
 - En **kvalitetsfaktor** försämras med en klass. Det är inte nödvändigt att hela vattenförekomsten hamnar i en lägre klass.
 - En **kvalitetsfaktor** i den lägsta klassen får inte försämras alls.

Bielefeld-domen (mål C-535/18)

2020-05-28 **Grundvattenförekomst**

- "Försämring av statusen" i vatten ska tolkas i **förhållande till såväl en kvalitetsfaktor som till ett ämne.**
- Det räcker med ett åsidosättande av en kvalitetsfaktor **vid en enda övervakningspunkt.**

Franskadomen (mål C-525/20)

2022-05-05

- Även en **tillfällig försämring** omfattas av försämringsförbudet – avgörande är om påverkan utgör en förbjuden försämring.
- ...om det inte är ”**uppenbart** att sådan påverkan till sin natur endast kan medföra **liten inverkan på statusen** hos ifrågavarande vattenförekomster och **inte kan orsaka någon ”försämring”** av denna status”

MAGNUSSON

FÖRSÄMRINGSFÖRBUDET I SVENSK PRAXIS

M 692-22 (Ragn-Sells)

Mark- och miljööverdomstolens dom 2023-10-25

- Bakgrund
- Frågan i målet: vad är ett otillåtet försvårande av att uppfylla miljökvalitetsnormen för vatten?
- **Mark- och miljödomstolen**
 - Ingen försämring av status
 - Men äventyrande av att uppnå god status (MKN)
 - Därför förbjudet
- **Mark- och miljööverdomstolen**
 - Ingen försämring av status
 - Utsläppen äventyrade inte uppnåendet av god status (MKN)
 - Därför inte förbjudet

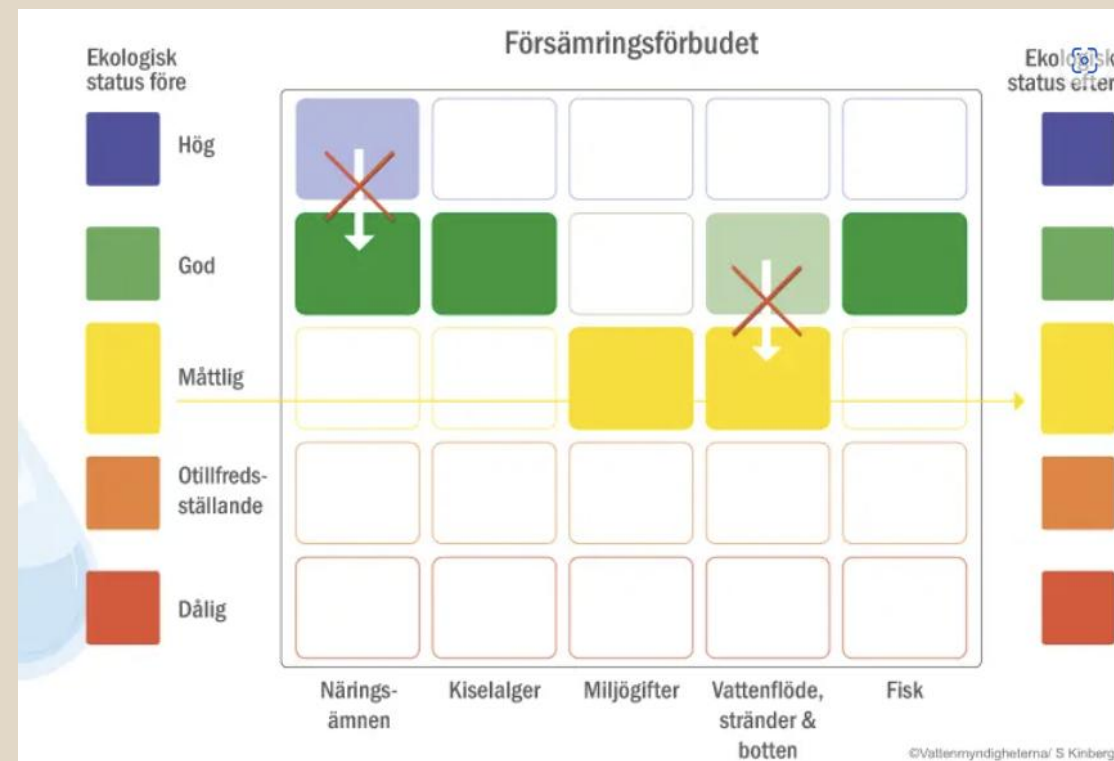
M 692-22 (Ragn-Sells)

Mark- och miljööverdomstolens dom 2023-10-25

Gällande **risk**en för **äventyrande** uttalade Mark- och miljööverdomstolen att det finns:

*”Här finns således ett **ganska stort utrymme för att tillåta verksamheter eller åtgärder som i och för sig innebär påfrestningar för arbetet att förbättra vattenmiljön** eller gör det svårare att uppnå rätt kvalitet.*

*Det **avgörande** måste vara att det även om verksamheten eller åtgärden tillåts, med de villkor om försiktighetsmått som kan behövas och med hänsyn till utrymmet för att genom andra åtgärder kompensera för det försvårande som tillåtandet medför, **fortfarande bedöms vara möjligt att uppnå rätt kvalitet på vattenmiljön.**”*

MAGNUSSON

SLUTSATSER OCH MEDSKICK

Så... vad är egentligen en förbjuden försämring av en vattenförekomsts status?

- Alla försämringar från en klass till en annan – både status och kvalitetsfaktor (Weser/Bielefeldt)
- Försämring av kvalitetsfaktor i lägsta klassen (Weser)
- Åsidosättande av en kvalitetsfaktor vid en enda övervakningspunkt (Bielefeld)
- Tillfällig försämring (Franska)
- Om ett tillåtande av en åtgärd eller verksamhet leder till att det inte bedöms vara möjligt att uppnå rätt MKN (Ragn-Sells)
- Undantaget är snävt!

Miljökvalitetsnorm för ekologisk status i ytvatten

• Kvalitetsfaktorer

- Biologiska faktorer;
bland annat fiskstatus, bottenfauna, vattenväxter
- Fysikalisk-kemiska faktorer;
bland annat näringsämnen, pH-värde, särskilda förorenande ämnen
- Hydromorfologiska faktorer;
bland annat flöde, vandringshinder, form, strandzon, djup

Vägs ihop till en samlad bedömning av ekologisk status för varje vattenförekomst

Bild lånad av Annika Ekvall

Betydelsen för verksamhetsutövare?

- **MKN – ett måste att beakta.** Kan utgöra absolut hinder mot exv. nytt tillstånd.
- **Försämringsförbudet strikt och undantaget svårtillämpat.** Utgå från att er verksamhet inte får försämma statusen hos en vattenförekomst.
- **Vattenförekomstens status.** Ta reda på hur "er" vattenförekomst mår. Det påverkar er verksamhet!
- **Var förberedd.** Viktig fråga för myndigheterna. Var pålästa när ni vill utföra åtgärd eller bedriva verksamhet.
- **Svårt område både tekniskt och juridiskt.** Ta hjälp! Tekniska konsulter, juridiska rådgivare, diskutera vid samråd med myndigheter etc.

Tack!

Sascha Andersson
LL.M. / Senior Associate
sascha.andersson@magnussonlaw.com

Jorunn Sjölund Jurado
Advokat / Senior Associate
jorunn.sjolund.jurado@magnussonlaw.com